

HYVÄN MIELEN KOULU - koulutuspäivät

**Raportti
koulutuksista 2010-2011**

Suomen Mielenterveysseura

**Hyvän mielen
koulu –hanke
(2009-2011)**

**Anna Erkko
Elina Korhonen
Lokakuu 2011**

Sisällysluettelo

<u>1</u>	<u>TAUSTATIEDOT</u>	<u>2</u>
1.1	KOULUTUSAJAT, -PAIKAT, OSALLISTUJAT, AMMATTIRYHMÄT	2
	<u>TAUSTATIETOA KYSELYISTÄ</u>	<u>4</u>
<u>2</u>	<u>SULJETTU KYSELY</u>	<u>5</u>
2.1	RAPORTISSA KÄYTETYT LYHENTEET	5
2.2	KOONTI SULJETUN KYSELYN TULOKSISTA	5
2.3	TULOKSET VÄITTÄMITTÄIN	7
2.3.1	YLEISVAIKUTELMA KOULUTUKSESTA	7
2.3.2	MATERIAALIN HYÖDYNNETTÄVYYS	8
2.3.3	MIELENTERVEYS	8
2.3.4	YHTEISÖLLISYYS	9
2.3.5	HENKILÖSTÖN VÄLISET SUHTEET	10
2.3.6	OMA TYÖ JA KOULUYHTEISÖ	11
2.3.7	VANHEMMAT	12
<u>3</u>	<u>AVOIN KYSELY</u>	<u>13</u>
3.1	VANHAN LOMAKKEEN VASTAUKSET	13
3.2	UUSIEN LOMAKKEIDEN VASTAUKSET	15
3.3	KOULUJEN SUUNNITELMAT	21
3.4	KOULUTTAJAN PALAUTTEET	21
	<u>LIITTEET</u>	<u>22</u>
	LIITE 1 ARVIOINTILOMAKE 1 (NOKIA, ESPOO, KUOPIO)	22
	LIITE 2 ARVIOINTILOMAKE 2 (LOHJA, OULU, JOENSUU, OULU, NAANTALI)	24
	LIITE 3 ARVIOINTILOMAKE 3 (HELSINKI, KAUHAVA, ALAJÄRVI JA VUODEN 2011 KOULUTUSPAIKKAKUNNAT)	26
	LIITE 4 HYVÄN MIELEN KOULU –SUUNNITELMA	28

1 TAUSTATIEDOT

Hyvän mielen koulu -koulutuspäivässä vahvistetaan oppilashuoltoryhmien mielenterveystaitoja ja tuetaan koulun sisäistä yhteistyötä. Koulutuksessa tehdään näkyviksi mielen hyvinvointia jo tukevia käytäntöjä sekä kehitetään uusia, oman koulun tarpeisiin sopivia toimintatapoja. Maksuton koulutus kestää yhden päivän. Yhteen koulutuspäivään osallistuu kymmenen koulua. Jokainen koulu kokoaa kolmen tai neljän henkilön moniammatillisen ryhmän. Ryhmässä tulisi olla edustettuna johtajuus, oppilashuolto ja opettajuus.

1.1 Koulutusajat, -paikat, osallistujat, ammattiryhmät

Hyvän mielen koulun koulutuspäiviä järjestettiin vuonna 2010 yksitoista ja 2011 kahdeksan eri puolilla Suomea. Alla olevissa taulukoissa on koulutuksiin ilmoittautuneet koulutuksittain. Ensimmäiset kaksi taulukkoa ovat vuoden 2010 koulutuksista. Vuoden 2010 koulutettavat sekä osallistuneet koulut on laskettu yhteen toisen taulukon yhteensä –sarakeeseen (yht. 385/ 105). Vuoden 2011 tiedot löytyvät kolmannesta taulukosta. Helmikuussa 2010 järjestettiin lisäksi yksi koulutus Helsingissä, jossa oli 23 osallistujaa seitsemästä eri koulusta. Koulutuksesta koottiin erillinen arviointi Lapsen ääni Tukevasti alkuun -projektin kanssa yhteistyössä. Viimeinen taulukko kertoo vuoden 2011 koulutuksista. **Koulutukseen ilmoittautuneita kouluja Hyvän mielen koulu -hankkeen koulutuksissa vuoden 2011 loppuun mennessä on yhteensä 192 ja niissä osallistujia yhteensä 698 henkilöä (mukana myös Helsinki 2/2010).**

	Paikka	Nokia	Espoo	Kuopio	Lohja	Oulu	Joensuu
	Pvm	25.1.2010	1.2.2010	1.3.2010	9.3.2010	24.3.2010	4.5.2010
Taustatiedot	Koulutukseen ilmoittautuneet	39	31	33	33	37	41
	Ilmoittautuneet koulut	10	10	9	8	10	11
	Palautelomakkeen jättäneet	28	26	29	31	32	34
	Paikka	Oulu	Naantali	Helsinki	Kauhava	Alajärvi	Yht.
	Pvm	7.9.2010	14.9.2010	5.10.2010	13.10.2010	1.11.2010	
Taustatiedot	Koulutukseen ilmoittautuneet	43	41	36	16	35	385
	Ilmoittautuneet koulut	11	11	10	6	9	105
	Palautelomakkeen jättäneet	33	32	28	14	29	316

Paikka	Rova niemi	Kajaani	Tampere	Helsinki	Viitasaari	Salo	Seinäjoki	Helsinki	Yht.	
	11.1. 2011	17.1. 2011	1.2.2011	8.2.2011	8.3.2011	29.3. 2011	19.4.2011	6.9.2011		
Pvm										
Taustatiedot	Koulutukseen ilmoittautuneet	35	46	36	28	31	37	40	37	290
	Ilmoittautuneet koulut	10	11	10	11	9	8	11	10	80
	Palautelomakkeen jättäneet	23	32	29	20	18	34	37	28	221

Koulutuspäivien lopuksi osallistujat täyttivät palautelomakkeet, joissa he myös ilmoittivat ammattiryhmänsä. Osa osallistujista joutui lähtemään etuajassa, joten osalta jäi palautelomake täyttämättä. Tämän takia yllä olevan koosteen vastaajamäärä on pienempi kuin varsinainen osallistujamäärä. Taulukko osallistujien ammattiryhmistä on koostettu palautteeseen vastanneiden osalta, ei kaikkien osallistuneiden osalta. Muutama vastaaja jätti ilmoittamatta ammattinimikkeensä, mikä näkyy tästä taulukosta.

Paikka	Yht. (N)	%
Erityisopettajat	122	23,8
Opettajat	99	19,3
Rehtorit	63	12,3
Kuraattorit	64	12,5
Terveydenhoitajat	60	11,7
Opinto-ohjaajat	49	9,6
Apulaisrehtorit	27	5,3
Psykologit	23	4,5
Muut	5	1,0
Yht.	512	100

Koulutuspäivinä eniten olivat edustettuna erityisopettajien ja opettajien ammattiryhmät (43,1 % osallistuneista). Koulutuksiin osallistui myös paljon rehtoreita, kuraattoreita, terveydenhoitajia ja opinto-ohjaajia. Vähiten koulutuksiin osallistuttiin apulaisrehtorien, psykologien ja muiden koulutyöntekijöiden (kouluavustajat, nuorisotyöntekijät, sosiaalitoimen työntekijät) ammattiryhmistä (~11 %).

TAUSTATIETOA KYSELYISTÄ

Koulutuksissa on ollut käytössä kolme erilaista kyselylomaketta. Lomaketta kehitettiin palautteen ja kokemusten pohjalta paremmin tarkoitustaan vastaavaksi. Lomakkeiden erilaisuudesta johtuen analyysit toteutettiin erikseen. Suljetussa kyselylomakkeessa yhteneväisten väittämien kohdalla tehtiin yhteistä analyysia ja tulkintaa, muiden väittämien kohdalla toteutettiin ajo ja analyysi erikseen. Kysymyskohtaiset vastaajamäärät vaihtelevat lomakkeen kehityksen vuoksi suuresti, emmekä kokeneet tarpeelliseksi kirjata niitä raporttiin. Lomakkeet ovat tämän raportin liitteinä (liitteet 1, 2, 3).

Vastausprosentit vaihtelivat 91 ja 100 välillä. Väittämät oli korkeista vastausprosentista päätellen ymmärretty hyvin.

Tarkastelimme vastausten jakautumista eri vaihtoehtojen välillä myös ammattikunnittain mutta muutamaa tapausta lukuun ottamatta ei ammattikuntien välillä ollut vastauksissa merkittävää eroa – tämän vuoksi emme ole kirjoittaneet niitä auki.

Lisäksi koulutuksissa koottiin koulujen kanssa yhteisesti fläppitaululle, millaisia ovat hyvän mielen koulun elementit. Koulutuksissa suunniteltiin myös, miten oma koulu voisi päästä lähemmäksi hyvän mielen koulua. Päivän aikana jokainen koulu kehitti oman ryhmänsä kesken vision tulevaisuuden hyvän mielen koulusta. Tämän jälkeen koulut kokosivat sellaisia käytäntöjä ja rakenteita, jotka jo tällä hetkellä toimivat koulussa. Lopuksi koulut tekivät toimintasuunnitelman siitä, millä keinoin hyvän mielen koulun visioon päästäisiin. Näitä materiaaleja koostettiin raporttiin soveltuvin osin.

2 SULJETTU KYSELY

2.1 Raportissa käytetyt lyhenteet

y = yhteinen väittämä

v = vanha väittämä (lomake liite 1)

u = uusi väittämä (lomake liite 2)

uu = (lomake liite 3)

kursivoitu = väite eroaa edellisestä tai seuraavaan tällä sanalla / näillä sanoilla

tem = täysin eri mieltä

mem = melko eri mieltä

msm = melko samaa mieltä

tsm = täysin samaa mieltä

Seuraavassa kappaleessa tiivistetään suljetun kyselyn tuloksia. Koonnin jälkeen eritellään tulokset väittämäkohtaisesti. Lopuksi esitellään kehitysehdotuksia kyselyyn ja väittämiin.

2.2 Koonti suljetun kyselyn tuloksista

Suljetun kyselyn vastaukset olivat erittäin positiivisia. Yleisimmin vastaukset jakoutuivat melko samaa mieltä ja täysin samaa mieltä -välille.

Yleisvaikutelma koulutuksesta oli kaikilla erittäin myönteinen. Kaikki vastaajat pitivät koulutuspäivänä käsiteltäviä aiheita mielenkiintoisina ja aihepiirejä tärkeinä. Lähes kaikkien vastaajien mielestä koulutus vastasi hyvin sekä tavoitteisiin (vanha väittämä) sekä odotuksiin (uusi väittämä). Vain joka kymmenes vastasi, ettei koulutuspäivä vastannut odotuksia.

Ensimmäisessä ja kolmannessa lomakkeessa kysyttiin materiaalin hyödynnettävyyttä koulun arjen eri alueilla. Vastaajista, yhtä tai kahta vastaajaa lukuun ottamatta, puolet piti koulutuspäivän materiaalia erittäin hyvin hyödynnettävänä ja puolet melko hyvin hyödynnettävänä koulussa niin luokanohjaajatuntien, vanhempainiltojen kuin kouluhenkilöstön koulutuksenkin suunnittelussa ja toteutuksessa. Vastaajat olivat myös kahdeksaa lukuun ottamatta aikeissa toteuttaa koulutuksessa kehittämänsä Hyvän mielen -suunnitelman.

Muutamaa vastaajaa lukuun ottamatta suurin osa vastaajista koki, että koulutuspäivänä käsitellyt asiat antoivat lisäosaamista mielenterveydestä voimavarana. Varmoja oltiin myös tietämyksestä mitä mielenterveys voimavarana tarkoittaa, johon suurin osa oli vastannut täysin samaa mieltä. Mielenterveys

myös innostaa lähes kaikkia ammatillisena haasteena. Lähes kaikki olivat myös vahvasti sitä mieltä, että mielenterveyden edistäminen koulussa on koko opetushenkilöstön yhteinen asia.

Yhteisöllisyyden edistämisestä, merkityksestä ja tärkeydestä kysyttiin sekä vanhassa että uusissa lomakkeissa. Muutamaa vastaajaa lukuun ottamatta vastaajat saivat joko melko tai erittäin hyvin uutta tietoa yhteisöllisyyden edistämisestä koulussa. Samoin puolelle yhteisöllisyyden merkitys ja tärkeys vahvistui melko hyvin ja puolelle erittäin hyvin koulutuspäivän aikana. Myös halua toimia yhteisöllisyyden tukemiseksi koulussa löytyy suurimmalta osalta vastaajista erittäin hyvin ja kolmannekselta melko hyvin. Koulutukseen osallistujista puolet oli täysin samaa mieltä ja puolet lähes samaa mieltä siitä, että yhteisöllisyyttä tulisi kehittää koulussa. Samoin puolet osallistujista vastasi tietävänsä melko hyvin ja puolet erittäin hyvin, mitä kohtaava vuorovaikutus tarkoittaa 87 prosentin tietäessä melko tai erittäin hyvin miten kohtaavaa vuorovaikutusta vahvistetaan koulun arjessa.

Henkilöstön välisiä suhteita kysyttiin työyhteisön toimivuuden kautta. Rehtorit, apulaisrehtorit, opinto-ohjaajat, erityisopettajat ja opettajat kokivat itsensä erittäin hyvin osaksi työyhteisöä, muissa ammattiryhmissä vastaukset olivat jakautuneet puoliksi melko ja täysin samaa mieltä välille. Suurin osa vastaajista tietää melko hyvin, miten lähteä vahvistamaan oppilashuollon ja opettajien välistä yhteistyötä koulussa ja vajaa viidennes erittäin hyvin. 89 prosenttia vastaajista koki saaneensa koulutuksesta lisää välineitä vahvistamaan oppilashuollon ja opettajien yhteistyötä. Kaksi kolmesta vastaajasta on melko tyytyväisiä oppilashuollon ja opettajien välisen yhteistyön toteutumiseen. Yhteistyöhön tyytymättömiä on puolestaan vajaa viidennes.

Koulutukseen osallistujat pitivät koulutusta hyödyllisenä oman ammattitaidon kannalta. Puolet osallistujista koki saaneensa melko hyvin ja vajaa puolet erittäin hyvin konkreettisia välineitä oppilaiden mielen hyvinvoinnin tukemiseen. Samoin vastaajat kokivat saaneensa hyvin koulutuksesta uutta tietoa, jota pystyvät soveltamaan työssään. Puolella vastaajista on hyvin ja puolella melko hyvin keinoja tukea omaa jaksamistaan.

Yli puolet vastaajista on sitä mieltä, että oppilashuolto on melko hyvin tukea tarvitsevan oppilaan tavoitettavissa. Joka viidennen vastaajan mielestä oppilashuolto on aina oppilaan tavoitettavissa ja joka neljännen mielestä tavoitettavuudessa olisi toivomisen varaa. Yhdessä väittämässä pohdittiin opetustyön suhdetta kasvatustyöhön. Vastaajista suurin osa on sitä mieltä, että verrattuna opetustyöhön, kasvatustyöhön käytettävä aika perusopetuksessa on jonkin verran tai erittäin paljon tärkeämpää. Opetustyötä tärkeämpänä pitäviä oli vain joka kymmenes. Tunnetaitoja pidettiin hyvin tärkeänä osana mielen hyvinvointia kaikissa ammattiryhmissä, väitteestä oltiin lähes yhtä mieltä.

Useampi kuin kaksi kolmesta vastaajasta pystyy mielestään vahvistamaan melko hyvin vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä koulussaan koulutuspäivän jälkeen. Joka neljäs terveydenhoitaja ja erityisopettaja ei kuitenkaan kokenut saaneensa paljoa eväitä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistamiseen. Suurimman osan mielestä vanhempien osallistaminen koulun toimintaan on voimavara, kaksi kolmesta oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja joka kolmas melko samaa mieltä.

Seuraavissa kappaleissa eritellään suljetun kyselyn väittämäkohtaiset tulokset. Väittämät on jaoteltu seitsemään kategoriaan: yleisvaikutelma koulutuksesta, materiaalin hyödynnettävyys, mielenterveys, yhteisöllisyys, henkilöstön väliset suhteet, oma työ ja koulu yhteisö sekä vanhemmat.

2.3 Tulokset väittämittäin

2.3.1 Yleisvaikutelma koulutuksesta

u1. Koulutuspäivänä käsiteltävät aiheet olivat *mielenkiintoisia*.

Aiheiden mielenkiintoisuudesta oltiin samalla linjalla, kaikki vastaajat olivat joko melko tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Täysin samaa mieltä oli 77,8 prosenttia vastaajista, melko samaa mieltä oli 21 prosenttia.

u2. Käsiteltävät aihepiirit olivat *tärkeitä*.

Aihepiirien tärkeydestä oltiin myös lähes yhtä mieltä. Täysin samaa mieltä oli 89,7 prosenttia ja melko samaa mieltä 10,3 prosenttia vastaajista.

v9. Koulutuspäivä ei vastannut koulutuksen *tavoitteisiin*.

Vastaajat olivat hyvin tyytyväisiä koulutuspäivän antiin: kaksi kolmasosaa vastaajista (64,6 %) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. Melko eri mieltä oli 30,5 prosenttia eli melko tyytyväisiä koulutukseen oli joka kolmas.

u15. Koulutuspäivä ei vastannut *odotuksiani*.

Vastaukset vaihtelivat välillä täysin samaa ja täysin eri mieltä. Väite on negatiivinen ja siis erisuuntainen kuin uuden lomakkeen aiemmat väittämät, joten on otettava huomioon, että äärilaitojen vastaukset voivat olla virhetulkintoja. Vastaajat olivat pääasiassa hyvin tyytyväisiä koulutuspäivään, sillä 60,1 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä väitteen kanssa. Melko eri mieltä, eli suhteellisen tyytyväisiä koulutukseen odotuksiin verrattuna, oli runsas neljännes (27,7 %) ja melko tai täysin tyytymättömiä yhteensä vain 12,2 prosenttia (52 vastaajaa).

2.3.2 Materiaalin hyödynnettävyys

v14. Koulutuspäivän materiaalia voidaan hyödyntää koulussani luokanohjaajatuntien suunnittelussa ja toteutuksessa./ uu15. Koulutuksessa jaettu materiaali antoi konkreettisia välineitä luokanohjaaja-tuntien toteuttamiseen koulussamme)

Vastaukset jakautuivat viittä melko eri mieltä vastausta lukuun ottamatta melko ja täysin samaa mieltä -vastausvaihtoehtojen välille. Melko samaa mieltä oli 44,1 prosenttia ja täysin samaa mieltä 54,0 prosenttia vastanneista. Toisaalta pitää huomata etteivät muut kuin opetushenkilökuntaan kuuluvat vastaajat pidä luokanvalvojan tunteja.

v15. Koulutuspäivän materiaalia voidaan hyödyntää koulussani vanhempainiltojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Puolet vastanneista oli melko ja puolet täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Ainoastaan yksi vastaaja oli melko eri mieltä eikä siis pitänyt materiaalia juuri hyödynnettävänä vanhempainiltoja ajatellen.

v16. Koulutuspäivän materiaalia voidaan hyödyntää kouluhenkilöstön omassa koulutuksessa koulussani.

Vastaukset olivat hyvin positiivisia. Kokonaisprosentit jakautuivat seuraavasti: eri mieltä 1,2 % (yksi vastaaja), melko samaa mieltä 46,3 % ja täysin samaa mieltä 52,5 %.

uu13. Toteutamme Hyvän mielen koulu –koulutuksessa kehittämämme suunnitelman.

Vastaukset olivat jälleen hyvin positiivisia. Täysin samaa mieltä vastauksen kanssa oli 37,5 % ja melko samaa mieltä 59,6 prosenttia vastaajista. Vain kahdeksan vastaajaa eivät uskoneet suunnitelman siirtyvän käytäntöön (mem, tem).

2.3.3 Mielensterveys

v1. Koulutuspäivänä käsitellyt asiat antoivat minulle lisäosaamista mielensterveydestä voimavarana.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että käsitellyt asiat antoivat lisäosaamista mielensterveydestä voimavarana. Melko samaa mieltä oli 44,4 prosenttia ja täysin samaa mieltä 50,6 prosenttia vastaajista. Vain alle viisi prosenttia oli väittämän kanssa eri mieltä.

uu3. Koulutus lisäsi ammatillisia mielensterveystaitojani.

Suurin osa vastaajista koki ammatillisten mielensterveystaitojensa lisääntyneen koulutuspäivän aikana. Väitteestä melko samaa mieltä oli vastaajista 63,5 % ja täysin samaa mieltä 24,5 %. Melko eri mieltä oli 10,8 % ja täysin eri mieltä kolme vastaajaa.

u4. Tiedän mitä *mielenterveys voimavarana* tarkoittaa.

Kolmea vastaajaa lukuun ottamatta kaikki vastasivat tietävänsä melko hyvin (27,8 %) tai täysin (70,4 %) mitä mielenterveys voimavarana tarkoittaa.

u11. Olen innostunut mielenterveydestä ammatillisena haasteena.

Vastaukset olivat jakautuneet täysin eri mieltä (0,5 %) ja täysin samaa mieltä (53,3 %) välille. Melko samaa mieltä väitteen kanssa oli 41,8 % ja melko eri mieltä 4,5 %.

v11. Mielenterveyden edistäminen koulussa on koko opetushenkilöstön yhteinen asia.

Suurin osa oli vahvasti sitä mieltä, että mielenterveyden edistäminen koulussa on koko opetushenkilöstön yhteinen asia (86,6 %). Melko samaa mieltä oli vain joka kymmenes (11 %) ja eri mieltä oli vain kaksi vastaajaa.

2.3.4 Yhteisöllisyys

v3. Sain koulutuksesta uutta tietoa *yhteisöllisyyden edistämisestä* koulussa, jota pystyn soveltamaan työssäni.

Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että koulutus antoi uutta tietoa yhteisöllisyyden edistämisestä koulussa, jota voi soveltaa työssä. Melko samaa mieltä oli suurin osa vastaajista (57,3 %), täysin samaa mieltä reilu kolmannes (39 %). Eri mieltä oli vain kolme vastaajaa.

v8. Käsitkseni koulun yhteisöllisyyden *merkityksestä* vahvistui koulutuspäivän aikana.

Kaikkien vastaajien käsitykset koulun yhteisöllisyyden merkityksestä vahvistuivat melko paljon (45,7 %) tai paljon (54,3 %) koulutuspäivän aikana.

u8. Käsitkseni koulun yhteisöllisyyden *tärkeystä* selkiytyi koulutuspäivän aikana.

Suurin osa vastauksista oli jälleen jakautunut vaihtoehtojen melko (60,1 %) ja täysin samaa mieltä (32,7 %) välille. 32 vastaajaa oli sitä mieltä, ettei käsitys koulun yhteisöllisyyden tärkeydestä selkiytynyt koulutuspäivän aikana (mem/ tem).

y7. Tiedän, mitä *kohtaava vuorovaikutus* tarkoittaa. (kysymys mukana kahdessa ensimmäisessä lomakkeessa)

Useimmat vastaajat tietävät mielestään, mitä kohtaava vuorovaikutus tarkoittaa. Vastaukset olivat hajautuneet kaikkien vaihtoehtojen välille yleisimmin kuitenkin vaihtoehtojen melko (45 %) ja täysin samaa mieltä (50 %) välille. Ainoastaan yhdeksän vastaajaa (5 %) ei mielestään tiedä, mitä kohtaava vuorovaikutus tarkoittaa (tem, mem).

uu6. Tiedän miten vahvistamme kohtaavaa vuorovaikutusta koulumme arjessa.

Suurin osa vastaajista kokee tietävänsä melko varmasti miten vahvistaa kohtaavaa vuorovaikutusta koulun arjessa (77,5 %) 10,0 prosentin ollessa asiasta täysin varmoja. 12,5 prosenttia vastaajista on asiasta epävarmoja (mem).

u14. Minulla on halua toimia yhteisöllisyyden tukemiseksi koulussani.

Vastaukset olivat jakautuneet jälleen melko (29,6 %) ja täysin samaa mieltä (67,9 %) välille.

u16. Yhteisöllisyyttä tulisi kehittää koulussani.

Viittä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki vastaukset olivat jakautuneet melko (48,1 %) ja täysin samaa mieltä (45,1 %) välille.

2.3.5 Henkilöstön väliset suhteet

u9. Koen itseni osaksi koulun työyhteisöä.

Vastaukset olivat jakautuneet pitkälti melko ja täysin samaa mieltä -akselille. Rehtorit (98 %), opinto-ohjaajat (81,4 %), apulaisrehtorit (95,2 %), erityisopettajat (68,4 %) ja opettajat (81,8 %) olivat täysin samaa mieltä asiasta ja kokevat siis olevansa osa koulun työyhteisöä. Rehtori ja apulaisrehtori tekevät tiivistä yhteistyötä kaikkien koulussa olevien kanssa, opinto-ohjaajat kokevat olevansa osa sekä oppilashuoltoa että opettajakuntaa ja opettajilla on toisiltaan vahva kollegiaalinen tuki ja tukikohta opettajanhuoneessa. Kuraattorien, terveydenhoitajien ja erityisopettajien vastaukset olivat jakautuneet enemmän melko ja täysin samaa mieltä -vastausvaihtoehtojen välille, toisin sanoen moni näistä ryhmistä tuntee olevansa jonkin verran ulkopuolinen koulun työyhteisöstä. Lisäksi kolme psykologia, yksi erityisopettaja ja kaksi kuraattoria olivat vastanneet olevansa melko eri mieltä asiasta. Kuraattorit, terveydenhoitajat, psykologit ja usein erityisopettajatkin työskentelevät omassa huoneessa, tiiviisti oppilaiden ja perheiden kanssa mutta vähemmän muiden koulun työntekijöiden kanssa, lukuun ottamatta tietenkin oppilashuoltoryhmien kokoontumisia. (tsm 71,4 %, msm 27,2 %, mem 1,4 %)

y17/18. Tiedän, miten lähteä vahvistamaan oppilashuollon henkilöiden ja opettajien välistä yhteistyötä koulussamme. (kysymys mukana kaikissa lomakkeissa)

Suurin osa (70,6 %) tietää melko hyvin ja 18,8 % erittäin hyvin, miten lähteä vahvistamaan yhteistyötä. Vain 10,4 % oli melko epävarmoja yhteistyöhön liittyvistä tiedoistaan ja kaksi vastaajaa oli väitteen kanssa täysin eri mieltä.

uu9. Saimme lisää välineitä, joilla vahvistaa oppilashuollon ja opettajien yhteistyötä koulussamme.

Yli puolet vastaajista kokivat saaneensa melko hyvin välineitä oppilashuollon ja opettajien yhteistyön vahvistamiseen (msm 56,2 %) ja täysin samaa mieltä väitteestä oli 32,7 %. Melko eri mieltä asiasta oli 10,3 % ja täysin eri mieltä 2 vastaajaa.

y10. Oppilashuollon henkilöiden ja opettajien välinen yhteistyö toteutuu koulussamme. (kysymys mukana kahdessa ensimmäisessä lomakkeessa)

Vastausten mukaan yhteistyö toteutuu koulussa, muttei täydellisesti, sillä kaksi kolmasosaa vastaajista (67 %) on väitteen kanssa melko samaa mieltä. Täysin tyytyväisiä yhteistyöhön on 15 prosenttia eli 36 vastaajaa. Tyytymättömiä yhteistyöhön on vajaa viidennes vastaajista (mem ja tem yht. 17 %). Toisin sanoen, yhteistyöhön ollaan melko tyytyväisiä kaikissa koulutukseen osallistuneissa ammattiryhmissä.

2.3.6 Oma työ ja kouluyhteisö

y5. Sain koulutuksesta konkreettisia välineitä oppilaiden mielen hyvinvoinnin tukemiseen. (kysymys mukana kaikissa lomakkeissa)

Suurin osa vastaajista sai mielestään koulutuksesta konkreettisia välineitä. Kukaan ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa. Kaikista vastanneista täysin samaa mieltä oli 45,9 prosenttia vastaajista ja melko samaa mieltä 50,7 prosenttia. Melko eri mieltä oli vain 3,4 prosenttia.

u3. Sain uutta tietoa, jota pystyn soveltamaan työssäni.

Suurin osa oli väittämän kanssa melko (54,4 %) tai täysin samaa mieltä (40,1 %). 22 vastaajaa oli väitteen kanssa melko eri mieltä ja kaksi vastaajaa täysin eri mieltä – he eivät juuri kokeneet saaneensa uutta tietoa jota voisi soveltaa työssään.

y12. Minulla on keinoja tukea omaa jaksamistani. (kysymys mukana kaikissa lomakkeissa)

Suurimmalla osalla vastaajista on keinoja, joilla he tukevat omaa jaksamistaan. Keinoja on hyvin lähes puolella vastaajista (50,3 %) ja melko hyvin 46,2 % vastaajista. Ainoastaan 12 vastaajaa ilmoitti, ettei heillä juuri ollut keinoja tukea omaa jaksamistaan. Yksi vastaaja vastasi olevansa väitteen kanssa täysin eri mieltä.

y13. Oppilashuollon ammattilaiset ovat aina tukea tarvitsevan oppilaan tavoitettavissa. (kysymys mukana kaikissa lomakkeissa)

Jälleen suuri osa vastanneista on väitteen kanssa samaa mieltä: oppilashuoltoa melko hyvin oppilaan tavoitettavissa pitää yli puolet (54,3 %) vastaajista ja erittäin hyvin tavoitettavissa lähes viidennes (20,1 %) vastaajista. Neljänneksen mielestä tavoitettavuudessa olisi toivomisen varaa (25,6 %). Tätä mieltä oli jopa lähes puolet opettajista (43,2 %).

y6. Opetustyöhön käytettävä aika on tärkeämpi kuin kasvatustyöhön käytettävä aika. (kysymys mukana kaikissa lomakkeissa)

Vastausprosentti oli vain n. 93,7, mikä saattaa kertoa vaikeasta väittämästä. Väittämän kanssa oltiin pääasiassa eri mieltä; 88,5 prosenttia oli melko tai täysin sitä mieltä, että kasvatustyöhön käytettävä aika on ainakin yhtä tärkeää kuin opetukseen käytettävä. Vain 11,4 prosenttia vastaajista oli väitteen kanssa samaa mieltä pitäen opetustyötä tärkeämpänä. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli vain seitsemän vastaajaa.

v4. Tunnetaidot ovat tärkeä osa mielen hyvinvointia.

Väittämästä oltiin lähes yhtä mieltä, tunnetaidot ovat tärkeä osa mielen hyvinvointia. Asiaa pidettiin lähes itsestäänselvyytenä, täysin samaa mieltä oli 96,3 prosenttia vastaajista.

2.3.7 Vanhemmat

v2. Pystyn vahvistamaan vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä koulussamme paremmin tämän koulutuspäivän jälkeen.

Suurin osa vastaajista oli väittämän kanssa melko samaa mieltä (72,5 %), toisin sanoen yli kaksi kolmasosaa on sitä mieltä että koulutuspäivän jälkeen he pystyvät vahvistamaan melko hyvin vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Toisaalta joka neljäs terveydenhoitaja (26,7 %) ja erityisopettaja (27,3 %) oli sitä mieltä, ettei koulutus antanut kovin paljoa eväitä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistamiseen.

u17. Vanhempien osallistaminen koulun toimintaan on voimavara.

Suurimman osan mielestä vanhempien osallistaminen koulun toimintaan on voimavara (tsm 61,4 %). Melko samaa mieltä on joka kolmas vastaajista (35,6 %). 3 % vastaajista oli asiasta eri mieltä eivätkä siis pidä vanhempien osallistamista voimavarana (mem).

3 AVOIN KYSELY

Tässä raportissa on poimittu avoimista vastauksista ainoastaan olennaiset ajatukset ja muut mielenkiintoiset seikat. Jokaisen otteen perään on laitettu vastaajan koodi, jonka perusteella voi etsiä hänen muita avoimia sekä suljettuja vastauksia ja mielipiteitä.

3.1 Vanhan lomakkeen vastaukset

Millainen on käsityksesi mielenterveydestä koulutuspäivän jälkeen?

- Mielenterveyttä on kaikilla ja sitä voidaan kasvattaa, vaikka henkilöllä olisi mielisairauskin. (22)
- Mielenterveyden tukeminen pitäisi olla koulujen perustehtävän kulmakivi. (34)
- Käsitys painottui entistäkin enemmän opittavien taitojen suuntaan, ja että taitoja kannattaa opettaa koulussa suunnitelmallisemmin. (40)
- En vielä tiedä mihin termi mielen hyvinvointi sijoittuu. (49)

Miten aiotte hyödyntää Mielen hyvinvoinnin opetusmateriaalipakettia ja työkirjaa koulussanne terveystiedon opetuksen lisäksi?

- Tarkoituksena suunnitella lv-tunneille tuntipaketit jokaiselle luokka-asteelle (7-9). (38)
- Suunnittelemme ohr:ssä aikataulun opettajien kouluttamiseksi, erityisesti luokanvalvojen. Tämän jälkeen lv:t tietävät, miten käyttää jokaviikkoinen 45 minuutin lv-tunti.
- KiVa-tunneilla materiaalina ainakin, kenties eo:n materiaalina tunnepuolen asioiden käsittelyssä. (63)
- Terveystapaamisten yhteydessä voisi esim- hyödyntää käsimallia oman hyvinvoinnin hahmottamisessa → miten oppilas itse voi vaikuttaa em. asioihin. (th) (77)

Millaisia konkreettisia välineitä sait tästä koulutuspäivästä oman koulun hyvinvoinnin vahvistamiseen? Kerro konkreettisia esimerkkejä.

- Koulun visiosta tuli hyvä, se aiotaan toteuttaa. Se poiki myös muita hyviä ideoita koulun toimintatapojen kehittämiseksi. (29)
- Työmenetelmiä lukuvuoden arviointiin ja suunnitteluun (esim. tietofuusio, messukävely). (31)
- Suunniteltiin iltapäivätuokio opettajille, jossa pyritään tiedostamaan kunnolla oppilaiden hyvät oppimistaidot (fläppitaulu menetelmä). (44)
- Ideoita ryhmäytymisjutuista, learning café. (69)
- Toteutamme ”Hyvä eväs” –päivän (eska ja huoltajat mukaan). Vanhempainillassa (koko koulun yhteinen) viemme hyvän mielen sanomaan eteenpäin vanhemmille. Paljon elementtejä koulun VESO-päiviin. (79)

Miten yhteisöllisyyttä voidaan edistää tai edistetään jo koulussasi? Kerro konkreettisia esimerkkejä.

- Luokkien rajoja rikki ja vanhemmat useammin mukaan toimintaan. (6)
- Jämäkkyyttä kokouksiin. Asiat viedään loppuun asti – päätöksiä. (8)
- Koko yhteisön taukotupa. (22)

Mitkä ovat sinun mahdollisuuksiasi yhteisöllisyyden edistämiseen koulussasi?

- Viedä koulutuksen antia muille. Teen paljon moniammatillista yhteistyötä työnkuvan vuoksi → niiden käytänteiden ja tietojen eteenpäin vieminen (eo). (26)

Mitkä ovat esteitäsi yhteisöllisyyden edistämiseksi koulussasi?

- Muutosvastarinta ja pelko muutoksesta. (1)
- Joskus tulee esiin että ihmiset kuuluvat eri hallintokuntiin. (2)
- Aikataulu erilainen kuin koulun, en ehdi yhtä aikaa tauoille (th). Pienen koulun hlökunnan erimielisyydet vaikuttavat toisinaan. (3)
- Käyn neljällä eri koululla ja tuntimäärät koulua kohti liian vähäiset (eo). (5)
- Oppositio / teen vain työtäni –porukka. Eivät välttämättä osallistu. (8)
- Tarvitaan usein esimiehen tuki toiminnalle; nyt mukana täällä innostuneena asiasta. (10)
- 10 koulua joissa työskentelen – ajan puute vaivaa välillä (psykologi). (15)
- Joillakin oppiaine ohittaa vielä kasvattamistehtävän. (31)
- Työskentelen yhdeksällä eri koululla. Pääkoululla koen olevani yhteisön jäsen mutta muille kouluille vain ”vieraileva tähti”. (kuraattori) (38)
- Koulun johto ei ollut koulutuksessa. Ohr todella kiireinen. (42)
- Motivointitaitojen puute: kuinka saada kaikki sitoutumaan ja innostumaan. (48)
- Luutuneet rakenteet, projektiähky, kiire (rehtori). (82)

Kerro esimerkkejä toimivista yhteistyötavoista opetushenkilöstön ja oppilashuollon välillä.

- Kahdenkeskiset keskustelut: ”mitä sun luokallesi kuuluu?” (2)
- Joustavasti mukaan tuntityöhön → kynnyksen madaltaminen ammatillisen yhteistyön saavuttamiseksi. (6)

Mitä muuta haluaisit sanoa?

- Kiitos, iloinen ja positiivinen vetäjä. Antoi aikaa keskustelulle, ajatuksille. Hyvin harjoitteita välillä, ei uni päässyt yllättämään. (12)

- Luulin tulevani koulutukseen, jossa käsitellään enemmän oppilashuoltoryhmää ja sen toimintaa, tämän kuvan sain esitteestä. Mutta koulutus ei missään nimessä ollut pettymys, vaikka vastasikin eri asioihin kuin odotin. Koulutuksesta sai paljon välineitä omaan työhön. (38)
- Täällä olisi ollut enemmän porukkaa, jos olisitte mainostaneet tehokkaammin. Meidänkin koulusta olisi tullut opettajia, jos olisi ollut aikaa järkätä sijaisia. Esim. Espoon kuraattoreille ryhmänä kannattaa mainostaa näitä! (53)
- Päivä päättymään aikaisemmin kuin 17. Koulutuspaikka keskeisemmälle sijainnille → Helsingin keskusta. Palautekysely nettiin / sähköpostiin. Kirjoitusalue, jos ei pöytiä! Kouluttaja osaava ja miellyttävä! (54)
- Suunnitelma-aika 1,5h oli liian pitkä, koska emme nähneet tarpeelliseksi toteuttaa uutta projektia koulussamme, otamme sen työkalut toki käyttöön. (58)
- Koulutuskutsussa olisi ollut hyvä mainita koulutuksen kohderyhmänä ensisijaisesti yläkoulu, vaikka olikin myös alakouluväelle antoisaa. (71)

3.2 Uusien lomakkeiden vastaukset

Mitä ymmärrät yhteisöllisyyden tukemisella kasvattajan työssä? (lomake 2)

Vastauksista useimmin esiin nousseita asioita oli yhteistyö, yhteisten arvojen ja tavoitteiden mukaan toimiminen sekä oppilaiden ja vanhempien osallistaminen. Vastauksissa koettiin tärkeänä, että yhteiselle suunnittelulle varataan aikaa.

- Oppilaan kouluyhteisön ja kodin yhteistyön kehittämistä. Työyhteisön hyvinvoinnin edistämistä ja koko koulun me-hengen luomista. Koko kylä kasvattaa ajatuksen edistämistä. (85)
- Lasten mukaan ottaminen suunnitteluun ja toimintaan. Me-hengen luomista. Vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen opettamista eli annetaan tilaisuuksia niiden harjoitteluun. (94)
- Ryhmyttämistä, oppilaisiin tutustumista, oppilaiden tutustuttamista. ”Hyvä henki, parempi numero.” (siis, että vastaanottokyky kasvaa itsetunnon kasvaessa). (111)
- Yhteisöllisyys on voimavara, kollegojen kannustus, oppilaat kannustavat toisiaan, ”perheyhteisö”, yht.päämäärä johon pyritään, toisten kunnioitus, arvostaminen ja huomioiminen. (124)
- Jotta koulussa ryhmä oppilaita toimisi positiivisesti, tulisi koulun aikuisten näyttää mallia. Yhteisöllisyyden tukeminen vaatii johdonmukaista, avointa ryhmän kanssa toimimista / sen vetämistä. (139)
- Voin olla se opettaja, joka kuuntelee niin että oppilas, opiskelija ja kollega kokee tullessa kuulluksi ja nähdyksi. Voin olla avoin ja luoda oppimisympäristöä, joka on oppilaalle turvallinen ja ennakoitavissa oleva. Voin arvostaa itseäni, työtäni ja toisten (kollegojen, oppilaiden, muiden koulun aikuisten ja vanhempien) työtä, kasvatusta ja panosta kasvatukseen – ja opetustyössä. (147)

- Ymmärretään, että hyvä koulu on meidän kaikkien vastuulla ja kaikkien on sitouduttava siihen. Pidetään kiinni siitä, että olemme sekä kasvattajia ja opettajia → niin oppilaat kuin opettajatkin → ope voi oppia! (163)
- Koko koulun henkilökunta ja oppilaat huoltajineen ovat sitoutuneet koulun yhteisiin sääntöihin → yhteisöllisyyden tukeminen = yhteistyötä, samat tavoitteet. (186)
- Koko koulun väki on yhtä samaa porukkaa, jokainen on arvokas omana itsenään. (202)
- Osallisuus, yhteinen kuuleminen, pohdinta, tuki, huolenpito, yhteinen aika suunnittelulle. Yhteistyö, toisen kunnioittaminen. Armollisuus. (213)

Kerro omasta työstäsi yksi esimerkkutilanne, jossa oppilaan itsetunto vahvistui. (*lomakkeet 2 ja 3*)

Useimmin vastauksissa toistuvia oppilaan itsetuntoon positiivisesti vaikuttavia asioita olivat kehuminen ja huomioiminen erilaisissa tilanteissa, kannustaminen aina kun pieninkin mahdollisuus siihen tarjoutuu, oppilaan kiittäminen sekä aito kohtaaminen.

- 4.lk poika syksyllä, uusi tuttavuus minulle. Heikko matikassa, peitteli osaamisvaikeudet pelleilyllä. Otin heti tukiopetukseen, jossa kehaisin pienemmästäkin asiasta. Juteltiin välillä muistakin asioista, vitsailtiin. Tunneilla mahd. mukaan istuin viereen tekemään tai ainakin seisoin lähettyvillä. Tarvitsi ehkä enemmän vain aikuisen huomiota. Nyt ei enää pelleilyt vaan pyysi apua. Uskon, että kohtaaminen auttoi. (rehtori) (90)
- Rajun riidan ja kiinnipidon jälkeen oppilas tuli kanssani syömään ja juttelimme ihan tavallisista mukavista asioista. Hänelle varmasti vahvistui tunne siitä, että hän ihana ja hyväksyty lapsi, vaikka käyttäytyikin välillä huonosti. (93)
- Oppilas sai nopeasti keskustelutukea vaikeassa perhetilanteessa ja häntä samaan aikaan tuettiin vahvasti erityisopetuksen kautta. Usko siihen, että aikuiset auttavat ja hänestä henkilökohtaisesti välitetään. Toi myöhemmin myös pulaan joutuneen ystävänsä keskustelemaan huolestaan. (108)
- Kehuin ujon tytön kettupenaalia ja –huivia ja tämä alkoi viitata tunnilla, vaikka näin, että se oli aralle tytölle vaikeaa. (111)
- Luokkaan tuli uusi oppilas, jolla oli matikka ollut vitonen / juuri läpi ja taustalla paljon lintsäämistä. Toivotin tervetulleeksi ja joka tunti korostin tehtäviä, jotka hän sai laskettua oikein tai joissa edes oli päässyt alkuun. Tsemppi lisääntyi ja koe kokeelta myös arvosanat. Lintsäämistä ollut todella vähän. Tällä hetkellä hän hymyilee enemmän, juttelee enemmän saa matikankokeista 6 ½ -7 ☺ (113)
- Heikko oppilas oppi kielioppia opiskellessamme (tukiopetuksessa) vaikean asian ja sai opettaa sen uutena asiana muulle luokalle → innostus kasvoi huomasti ja mielenkiinto ko. aineen opiskelua kohtaan pomppasi aimo harppauksen. (146)

- Oppilas ollut poissa paljon ja kun tuli niin totesin että onpa kiva kun tulit, jonka jälkeen ollut melkein kaikilla tunneilla paikalla. (152)
- Oppilas, jolla jaksamisvaikeuksia ja anoreksia – olen säännöllisesti pysähtynyt käytävällä kyselemään kuulumisia. Tärkein on ollut kuitenkin halaaminen aina tapaamisen päätteeksi kun hän on käynyt huoneessani. Nyt tyttö jo iloisempi ja poikaystäväkin löytyi. (166)
- Kiitin oppilasta hyvin tehdystä työstä ja hän punetui hyvästä mielestä ja kehui myöhemmin kavereilleen open kehuneen. Enpä ollut aiemmin juuri kehunut kyseistä oppilasta. (175)
- Ylipäättään käyn oppilaan kanssa läpi hänen kokemuksiaan. (203)
- ”mutta tuo asia meni, jaksoit kuitenkin melko pitkään, tämän teit hyvin.” ”Kiitos, oli kiva tehdä töitä kanssasi/ kanssanne, tunti meni nopeasti.” ”Hienoa, sait mopokortin jne.” (213)
- Kehuin poikaa, joka aina tervehtii ja aina tulee paikalleen sovittuna aikana. Poika muuten saa negat. palautetta jatkuvasti. (221)
- Riitojen selvittely tilanteet joissa reksinä olen usein. Haluan tukea rehellistä selvittelyä, jossa ei syytetä ja rangaista vaan haetaan parempaa toimintamallia. (253)

Mitä haluaisit tehdä yhteisöllisyyden vahvistamiseksi koulussasi? (lomakkeet 2 ja 3)

Vastauksissa peräänkuulutettiin yhteistyötä ja sille varattua aikaa. Oppilaiden ja koko henkilökunnan mukaan ottaminen yhteiseen suunnitteluun ja arvojen pohtimiseen koettiin myös tärkeäksi yhteisöllisyyttä vahvistavaksi tekijäksi.

- Haluaisin vahvistaa opettajien uskoa omiin taitoihinsa kohdata erilaisia oppijoita ja tätä kautta uskallusta kantaa vastuuta yhteisesti kaikista koulun oppilaista. Haluaisin varata aikaa yhteisille keskusteluille ja vertaisoppimiselle opettajien keskuudessa. (93)
- Vahvistaa työyhteisössämme työstävällisyyttä! (107)
- Oppilaita vielä enemmän kuulluksi, mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Koko koulun henkilökunta keittiöhenkilökuntaa ja siistijöitä myöden vielä enemmän puhaltamaan yhteen hiileen. Opettajille lisää erilaisuuden ymmärrystä. (109)
- Olla näkyvämpi, tiedottaa työstäni säännöllisemmin. (184)
- Vahvistaa yhteistyötä opettajien kanssa. (186)
- Omilla opo-tunneilla vuorovaikutusta, ryhmäytymistä ja itsetuntoa tukevia harjoituksia. (187)
- Lisätä avoimuutta, dialogia sekä tiimityöskentelyä. (193)
- Lisää koulun yhteisiä juttuja, oppilaat mukana suunnittelemassa. (202)
- Kiireettömyys, yhteistä aikaa asioiden läpikäymiseen, yhteisten asioiden läpikäynti. (210)
- Kysyä opettajilta mikä on meidän yhteinen päämäärämme. Laittaa opettajat määrittelemään meidän koulumme arvot. (221)
- Opettajat kokisivat kaikki oppilaat omiksi oppilaiksi, ei vain luokanohjaajien oppilaiksi. (295)

Mitkä ovat sinun mahdollisuuksiasi näiden asioiden toteuttamiseksi tällä hetkellä? (lomakkeet 2 ja 3)

Melko pitkälti mahdollisuuksien nähtiin olevan hyvät. Kiertävien työyhteisön jäsenien (kuraattorit, psykologit) kohdalla asia koettiin hankalammaksi, sillä aika yhdessä työyhteisössä jää melko lyhyeksi. Tiimityö, sisäistetyt tiedot ja taidot ryhmäyttämisestä (esimerkiksi koulutuksen avulla) sekä johdon tuki olivat avainasioita tämän tavoitteen toteuttamiseksi.

- Yhteistä koulutusaikaa voin varata ja järjestää yt-ajan puitteissa. Voin kannustaa sisäisiin koulutuksiin ja esim. työn kiertoon. (93)
- Selkiyttää omaa työroolia ja toimintamahdollisuuksia kullakin koululla (huom. 10 koulua). (koulupsykologi) (95)
- Järjestämme teemaviikon: En valita tai Think Positive tai No Worries! (107)
- Hyvät mahdollisuudet. Taloudellista lisäpanostusta kunnalta kyllä tarvitaan. (108)
- Vaadin yht. koulutuspäiviä rehtorilta, innostan siihen opettajia. (124)
- Hyvät. Kiitettävästi tietoa/taitoa/välineitä/aikaa (187)
- Erityisopettajana erittäin hyvät. Voin luoda omaa toimintakulttuuriani ja tehdä yhteistyötä sekä luokan- että aineenopettajien kanssa. (193)
- Mielestäni hyvät, johdon tuki asiaan on jo olemassa. (206)
- Hyvän mielen koulusta harjoitteita henkilökunnan kesken, avointa keskustelua. (209)
- Tiiminä oppilashuollon + terveystiedon opettajien kanssa melko hyvät. Rehtori + johtoryhmä (apulaisjohtajat) myös asian takana. Yhteisöllisyys on arvomme! (213)
- Kohdata työkaveri ja oppilas kiireettömämmin. Ei meillä voi olla niin hätä ja hoppu aina. (246)

Mitkä ovat esteitäsi näiden asioiden toteuttamisessa? (lomakkeet 2 ja 3)

Yhteisöllisyyden vahvistamisen esteiksi koettiin erityisesti opettajien pinttyneet negatiiviset asenteet kaikkea ”ylimääräistä” työtä kohtaan. Myös jatkuva kiire ja ajan puute, koulun suuri koko, vaihtuvat työyhteisöt sekä oppiainepainottunut opetus nähtiin yhteisöllisyyden kehittämisen jarruina.

- Ajanpuute, foorumin puute keskusteluille ja kehitystyölle, eri työyhteisöt. (85)
- Pitäisi itse pysyä kauemmin samassa työpaikassa, jotta näkisi työnsä hedelmiä. (90)
- En jaksa, halua asettua muiden arvosteltavaksi. (96)
- Opettajien asenteet, kun ei makseta en tee mitään ylimääräistä!!! (124)
- Jo valmiiksi pinttyneet mielipiteet = ”mikään ei muutu kuitenkaan”, ”turhaa työtä”. Negatiivisuus = ei ehkä uskalleta yrittää. (139)
- Aika, ihmisten kiire, innostuvatko vielä tästä(kin), kun on niin paljon muuta. (153)

- Opetukseni painottuu liikaa oppiaineisiin. Haluaisin opettaa ja kasvattaa oppilaita kokonaisvaltaisemmin ja enemmän eri asioissa tukien. (170)
- Minulla eri työnantaja kuin koulumme muilla ihmisillä, en kuulu opettajien yhteisöön. Työhuoneeni on eristyksessä koulun muusta toiminnasta. Liian suuri oppilasmäärä. (th) (178)
- Suuri koulu, paljon henkilökuntaa, monta projektia, kiire (197)
- Liian kaavamainen tapa työskennellä – muutos mahdollinen. (222)
- Jäykät muuttumattomat asenteet, ”itse pitää pärjätä”. (224)
- Arjen hektisyys, opettajien voimavarat poikkeusoloissa (remontti, muutto, evakko aika), taloudelliset resurssit. (278)
- Opettajien työaika + palkkausjärjestelmä → ei löydy yhteistä aikaa → korvauskysymykset (285)

Millaista yhteistyötä koulussanne tehdään vanhempien kanssa? (lomake 3)

Yhteydenpito vanhempiin hoidetaan useimmin perinteisin menetelmin puhelimitse, sähköpostilla tai Wilma-viestein. Vanhempainillat ja –vartit mainittiin myös yleisesti lähes joka vastauslomakkeessa.

- Vanhempainvartit, vanh. illat, Hojks-tapaamiset, koulun juhlat, vanhempainyhdistys (249)
- Sähköposti/ puhelu yhteydenotot, sähköinen Oiva-viesti luokanvalvojan tiedotuksille, vanhempainvartit, vanhempainillat (250)
- Wilma-viestintä järjestelmä+tiedotusjärjestelmä – vanhemmilla mahdollisuus soittaa tms. (256)
- Maahanmuuttajavanhempien vanhempainillat. (273)
- Vanhempainyhdistys on koulun ja oppilaiden tukena. Yhteiset tilaisuudet vanhempainyhdistyksen kanssa. Yhteiset juhlat ja retket. Avoimet ovet. (276)
- Tiedottaminen, henkilökohtaiset viestit, tapaamiset, vanhempainvartit, vanhempainillat, avoimet ovet, luokkakohtaiset hankkeet, teemapäivät. (278)

Miten koulusi tukee henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista? Mitä toivoisit lisää? (lomake 3)

Tyky ja tyhy –toiminta (työkykyä/ työhyvinvointia ylläpitävä toiminta) toistui vastauksissa usein.

Kehityskeskustelut ja yhteiset tilaisuudet olivat myös yleisiä. Työnohjaus koettiin tarpeelliseksi mutta tarjontaa oli vaihtelevasti.

- välituntikokoukset, koulutuspäivät, teemapäivät (247)
- Työnohjaus (3 ryhmä tänä vuonna) + reksit omissa – ”tukevaa” johtamista – yhteistä tekemistä – aikaa pedagogiselle puheelle → tiimit (253)
- Kehittämiskeskusteluilla, yhteisillä tilaisuuksilla, palkitsemisella, kiitoksella. (258)
- Tyhy-toimintaa, oppilashuoltoryhmä toimii – lisää resursseja – vähemmän kiire. Kehityskeskustelut. (263)
- Koulutusta tuetaan. Enemmän ”demokraattista” päättämistä asioista (264)

- Ei mitenkään...kehityskeskustelussa on ainoa mahd. keskusteluun mutta nekään eivät ole mielestäni sopivia tilanteita välttämättä työhyvinvoinnin ja jaksamisen parantamiseen (272)
- Vapaa-ajan riennot. Tänä lukuvuonna työnohjausta opettajille on lisätty (273)
- Tyky iltapäivä. Kaupungin järjestämä iltapäivä. Työpaikan yhteinen tilaisuus. Joulukahvit yhdessä koko henkilöstön kanssa. Yhteinen pikkujouluohjelma kera viinin ja ruoan. Kuunteleminen! (276)
- Virkistystoimintaa, yhteisiä retkiä ja illanviettoja. Eläköityneitä on juhlistettu yhteisillä ”yllätysmatkoilla”. Liikunta- ja kulttuuriharrastusten tukeminen kaupungin toimesta. (278)
- Työterveyshuollon kautta. Toivoisin lisää työnohjausta, esimiehen kanssa kehityskeskusteluja. (281)
- Parantamisen varaa on. Opettajakokousten keskustelut ovat ainoita paikkoja, missä voidaan puhua. Haittana se, että asioita on paljon ja opettajat väsyneitä. Itselleni kaipaisin työnohjausta. (283)
- Avoin ja keskusteleva ilmapiiri on koulumme erityisvahvuus. Yhteistä aikaa suunnitteluun yritän järjestää tulevaisuudessa enemmän. (287)

Mitä muuta haluaisit sanoa? (lomakkeet 2 ja 3)

Koulutusta ja kouluttajaa kiiteltiin runsaasti. Jotkut kokivat että asiaa tuli liian paljon yhtenä päivänä sisäistettäväksi ja päivä oli liian pitkä. Pohdittavaa ja uusia välineitä tunnuttiin saaneen kotiin vietäväksi.

- Kiitos hyvästä koulutuksesta! Vaikka mielenterveyteen liittyvät asiat ovat itselleni tuttuja, sain paljon kannustusta työhöni ja myös uusia ideoita. (th) (92)
- Koulutus oli mielenkiintoinen; hyvä että koko OHR oli paikalla. Saimme työkaluja vision, mission ja strategian rakentamiseen. Kiitos! (114)
- Hyvä ja erittäin tärkeä koulutus. Asiaa niin paljon, että kaksi lyhyttä päivää olisi vast.ottamisen kannalta tärkeää. (134)
- Kiitos kouluttajalle valoisasta + elämänmyönteisestä asenteesta & koulutuksesta. (151)
- Kiitos, erittäin hyvä koulutus. Kouluttaja oli hyvin positiivinen, esiintymistaitoinen ja varma asiastaan. (187)
- Hiukan pitkä päivä. Paljon liian pitkä. (211)
- Ps. alakouluun kivoja materiaaleja (kansio) myös, ettei opettajan tarvitse soveltaa yläkoulun materiaalista. Kiitos. (213)
- Hyvä päivä ja tärkeä asia. Toiminnallisuus/osallisuus menetelmänä hyvä. Käytän sitä myös paljon omassa työssäni. (218)
- Yleiseen jaksamiseen vaikuttaa paljon ryhmäkoot. Toivottavasti valtiovalta ja kunnat antavat riittävästi taloudellisia resursseja. (274)

- Johtaminen on kaiken ydin. Se pitää sisällään lähes kaikki ”seinäpapereihin” kirjoitetut asiat. Johtajuuden merkitystä pitäisi tässäkin koulutuksessa korostaa. Onneksi tänne edellytettiin joht. läsnäoloa! (285)

3.3 Koulujen suunnitelmat

Suunnitelmissa suunniteltiin, miten mielenterveyden voimavara-ajattelua hyödynnetään omassa oppilaitoksessa. Eri koulujen suunnitelmat olivat hyvin samankaltaisia. Luokanohjaajan tunneille suunniteltiin erilaisia ryhmäytymistä tukevia harjoitteita ja kummi- ja tukioppilaiden ”käyttämistä”. Koulutuksessa jaettua materiaalia ajateltiin käyttää jokaisella vuosiluokalla niin sanotusti läpäisyperiaatteella. Opettajien sisäiseen koulutukseen materiaali suunniteltiin vietäväksi niin, että ”vastuuhenkilöt” (koulutuksen käyneet) perehdyttäisivät kukin osan muusta henkilöstöstä mielenterveyden sisältöihin. Suunnitelmissa kaivattiin myös säännöllisiä pedagogisia kahviloita, jotka olisivat ”aika ja paikka” yhteiseen keskusteluun ja tiedon jakamiseen. Myös teemapäiviä henkilöstölle ja koko koululle kaivattiin mielenterveyttä ja yhteisöllisyyttä tukemaan. Myös työnohjauksen tarve sai muutaman maininnan.

Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön toivottiin ”koko kylä kasvattaa”-periaatetta niin, että koulun henkilöstö, vanhemmat ja oppilaat seisoisivat samojen sääntöjen ja tavoitteiden takana. Suunniteltiin myös, että kaikki perheet haastatellaan koulutuspolun nivelvaiheissa. Myös vanhempainyhdistyksen kanssa tehtävää yhteistyötä suunniteltiin kehitettävän ja tiivistettävän. Moniammatillista yhteistyötä ajateltiin kehitettävän esimerkiksi seurakuntien nuorisotyöntekijöiden apua käyttäen osallistavina välituntivalvojina.

3.4 Kouluttajan palautteet

Hyvän mielen koulu -koulutusten kouluttaja on koostanut palautetta hankkeen käyttöön. Palautteet ovat osana arviointia ja niiden pohjalta on käyty hankkeen johdon kanssa reflektioivia keskusteluja. Keskustelujen kautta on kartoitettu koulutuksen vahvuuksia ja mahdollisia kehittämistarpeita.

LIITTEET

Liite 1 Arviointilomake 1 (Nokia, Espoo, Kuopio)

Paikka ja päivämäärä _____

Toimin Yläkoululla/alakoululla (ympyröi) Työnimikkeeni koululla _____

Vastaa rastittamalla mielipidettäsi vastaava vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
1. Koulutuspäivänä käsitellyt asiat antoivat minulle lisäosaamista mielenterveydestä voimavarana.				
2. Pystyn vahvistamaan vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä koulussamme paremmin tämän koulutuspäivän jälkeen.				
3. Sain koulutuksesta uutta tietoa yhteisöllisyyden edistämisestä koulussa, jota pystyn soveltamaan työssäni.				
4. Tunnetaidot ovat tärkeä osa mielen hyvinvointia.				
5. Sain koulutuksesta konkreettisia välineitä oppilaiden mielen hyvinvoinnin tukemiseen koulun arjessa.				
6. Opetustyöhön käytettävä aika on tärkeämpi kuin kasvatustyöhön käytettävä aika perusopetuksessa.				
7. Tiedän mitä kohtaava vuorovaikutus tarkoittaa.				
8. Käsitelmäni koulun yhteisöllisyyden merkityksestä vahvistui koulutuspäivän aikana.				
9. Koulutuspäivä ei vastannut koulutuksen tavoitteisiin.				
10. Oppilashuollon henkilöiden ja opettajien välinen yhteistyö toteutuu koulussamme.				
11. Mielenterveyden edistäminen koulussa on koko opetushenkilöstön yhteinen asia.				
12. Minulla on keinoja tukea omaa jaksamistani.				
13. Oppilashuollon ammattilaiset ovat aina tukea tarvitsevan oppilaan tavoitettavissa koulussamme.				
14. Koulutuspäivän materiaalia voidaan hyödyntää koulussani luokanohjaajantuntien suunnittelussa ja toteutuksessa.				
15. Koulutuspäivän materiaalia voidaan hyödyntää koulussani vanhempainiltojen suunnittelussa ja toteutuksessa.				
16. Koulutuspäivän materiaalia voidaan hyödyntää kouluhenkilöstön omassa koulutuksessa koulussani.				
17. Tiedän, miten lähteä vahvistamaan oppilashuollon henkilöiden ja opettajien välistä yhteistyötä koulussamme.				

18. Millainen on käsityksesi mielenterveydestä koulutuspäivän jälkeen?

19. Miten aiotte hyödyntää Mielen hyvinvoinnin opetusmateriaalipakettia ja työkirjaa koulussanne terveystiedon opetuksen lisäksi?

20. Millaisia konkreettisia välineitä sait tästä koulutuspäivästä oman koulun hyvinvoinnin vahvistamiseen? Kerro konkreettisia esimerkkejä.

21. Mitkä ovat sinun mahdollisuuksiasi yhteisöllisyyden edistämiseen koulussasi?

22. Mitkä ovat esteitäsi yhteisöllisyyden edistämiseksi koulussasi?

23. Kerro esimerkkejä toimivista yhteistyötavoista opetushenkilöstön ja oppilashuollon välillä?

1.

2.

3.

24. Mitä muuta haluaisit sanoa?

Liite 2 Arviointilomake 2 (Lohja, Oulu, Joensuu, Oulu, Naantali)
Toimin Yläkoululla/alakoululla (ympyröi) Työnimikkeeni koululla _____

Vastaa rastittamalla mielipidettäsi vastaava vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
16. Koulutuspäivänä käsiteltävät asiat olivat mielenkiintoisia.				
17. Käsiteltävät aihepiirit olivat tärkeitä.				
18. Sain koulutuksista uutta tietoa, jota pystyn soveltamaan työssäni.				
19. Tiedän mitä mielenterveys voimavarana tarkoittaa.				
20. Sain koulutuksesta konkreettisia välineitä oppilaiden mielen hyvinvoinnin tukemiseen koulun arjessa.				
21. Opetustyöhön käytettävä aika on tärkeämpi kuin kasvatustyöhön käytettävä aika				
22. Tiedän mitä kohtaava vuorovaikutus tarkoittaa.				
23. Käsitökseni koulun yhteisöllisyyden tärkeydestä selkiytyi koulutuspäivän aikana.				
24. Koen itseni osaksi koulun työyhteisöä.				
25. Oppilashuollon ja opettajien yhteisöllisyys toteutuu koulussamme.				
26. Olen innostunut mielenterveydestä ammatillisena haasteena.				
27. Minulla on keinoja tukea omaa jaksamistani.				
28. Oppilashuollon ammattilaiset ovat aina tukea tarvitsevan oppilaan tavoitettavissa.				
29. Minulla on halua toimia yhteisöllisyyden tukemiseksi koulussani.				
30. Koulutuspäivä ei vastannut odotuksiani. (mitä kaipaisit vielä?)				
31. Yhteisöllisyyttä tulisi kehittää koulussani.				
32. Vanhempien osallistaminen koulun toimintaan on voimavara.				
33. Tiedän, miten lähteä vahvistamaan oppilashuollon ja opettajien yhteistyötä.				

Mitä ymmärrät yhteisöllisyyden tukemisella kasvattajan työssä?

Kerro omasta työstäsi yksi esimerkkitalanne, jossa oppilaan itsetunto vahvistui.

Mitä haluaisit tehdä yhteisöllisyyden vahvistamiseksi koulussasi?

Mitkä ovat sinun mahdollisuuksiasi näiden asioiden toteuttamiseksi tällä hetkellä?

Mitkä ovat esteitäsi näiden asioiden toteuttamisessa?

Mitä muuta haluaisit sanoa?

Liite 3 Arviointilomake 3 (Helsinki, Kauhava, Alajärvi ja vuoden 2011 koulutuspaikkakunnat)

Toimin Yläkoululla/alakoululla (ympyröi)

Työnimikkeeni koululla _____

Vastaa rastittamalla mielipidettäsi vastaava vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
34. Käsiteltävät aihepiirit olivat tärkeitä.				
35. Sain koulutuksesta uutta tietoa, jota pystyn soveltamaan työssäni.				
36. Koulutus lisäsi ammatillisia mielenterveystaitojani.				
37. Sain koulutuksesta konkreettisia välineitä oppilaiden mielen hyvinvoinnin tukemiseen koulun arjessa.				
38. Opetustyöhön käytettävä aika on tärkeämpi kuin kasvatustyöhön käytettävä aika				
39. Tiedän, miten vahvistamme kohtaavaa vuorovaikutusta koulumme arjessa.				
40. Käsitelmäni koulun yhteisöllisyyden tärkeydestä selkiytyi koulutuspäivän aikana.				
41. Koen itseni osaksi koulun työyhteisöä.				
42. Saimme lisää välineitä, joilla vahvistaa oppilashuollon ja opettajien yhteistyötä koulussamme.				
43. Olen innostunut mielenterveydestä ammatillisena haasteena.				
44. Minulla on keinoja tukea omaa jaksamistani.				
45. Oppilashuollon ammattilaiset ovat aina tukea tarvitsevan oppilaan tavoitettavissa.				
46. Toteutamme Hyvän mielen koulu -koulutuksessa kehittämämme suunnitelman				
47. Koulutuspäivä ei vastannut odotuksiani. (mitä kaipaisit vielä?)				
48. Koulutuksessa jaettu materiaali antoi konkreettisia välineitä luokanohjaaja-tuntien toteuttamiseen koulussamme.				
49. Vanhempien osallistaminen koulun toimintaan on voimavara.				
50. Tiedän, miten lähteä vahvistamaan oppilashuollon ja opettajien yhteistyötä.				

KÄÄNNÄ →

Kerro omasta työstäsi yksi esimerkkitalanne, jossa oppilaan itsetunto vahvistui.

Mitä haluaisit tehdä yhteisöllisyyden vahvistamiseksi koulussasi?

Mitkä ovat sinun mahdollisuuksiasi näiden asioiden toteuttamiseksi tällä hetkellä?

Mitkä ovat esteitäsi näiden asioiden toteuttamisessa?

Millaista yhteistyötä koulussanne tehdään vanhempien kanssa?

Miten koulusi tukee henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista? Mitä toivoisit lisää?

Mitä muuta haluaisit sanoa?

Hyvän mielen koulu -suunnitelma

Miten hyödynnämme mielenterveyden voimavara-ajattelua omassa koulussamme?

Ideointia tukemaan voitte aluksi koota lyhyesti oman koulunne hyviä käytänteitä, jotka tukevat Hyvän Mielen Koulun rakenteita (esimerkiksi kerhot, tukaritoiminta, KiVa Koulu, työyhteisön hyvinvointi (esim. mentorointi, työnohjaus) , yhteistyö nuorisotoimen ja seurakunnan kanssa)

SUUNNITELMA kannattaa tehdä portaittain eteneväksi. Miten prosessi käynnistyy opettajien keskuudessa, luokanohjaajien tunneilla, oppilashuollon kanssa yhteistyössä, vanhempainilloissa, lähiverkostoiden kanssa? Huomioikaa yhdessä pohditut esteet. Laittakaa ylös mahdollisuuksien mukaan jo aikataulutuksia, ehdotuksia teemojen esittelijöiksi ja niin edelleen.

- Mitä toimintoja tai sisältöjä?
- Miten toteutetaan?
- Milloin toteutetaan?
- Kuka toteuttaa? Ketkä toteuttavat?
- Vastuuhenkilöt?
- Miten mielenterveyden voimavara-ajattelu ja arvostus vahvistavat oman koulun jo olemassa olevia ja uusia Hyvän mielen koulu -rakenteita
- Miten otatte käyttöön Mielen hyvinvointi -opetusmateriaalia ja työkirjaa sekä koulussanne jo olemassa olevia käytänteitä?

1. Luokanohjaajan tunneille

2. Opettajien omaan sisäiseen koulutukseen (Esim. pedagoginen kahvila, opettajien kokoukset jne.)

3. Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön

4. Moniammatilliseen yhteistyöhön

Vinkkejä suunnitteluun:

- aikataulutus (2-4 vuotta)
- askeleet
- konkretiaa käytänteisiin
- oppilashuollon ja opettajien yhteistyön käynnistäminen
- miten luokanohjaajien prosessi käynnistyy
- vanhempien osallistaminen, vanhempainiltojen teemat
- oppilaan kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen
- opettajien työhyvinvointi
- varhainen tukeminen
- oman työn ohjaaminen, suunnittelu, ammatillinen kasvu
- pedagoginen keskustelu yhteisössä
- myönteisyyspyörteen mahdollistaminen
- muutosvastarinnan huomioiminen
- opettajien yhteisöllisyyden tukeminen
- verkottuminen lähiympäristöön
- toimintakulttuurin kehityksen seuraaminen